

Danielle STEEL

V otcových
šlapajach

IKAR

Danielle STEEL

V otcových šlapajach

Preložila Zuzana Gašparovičová

IKAR

Danielle Steel
IN HIS FATHER'S FOOTSTEPS

Copyright © 2018 by Danielle Steel
All rights reserved.

Translation © 2022 by Zuzana Gašparovičová

Cover images: Background © Universal History Archive/Getty Images;

Female figure © George Marks/Getty Images

Author photograph © Brigitte Lacombe

Slovak edition © 2022 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-8269-8

*Venujem svojim úžasným deťom,
Beatie, Trevorovi, Toddovi, Nickovi,
Samovi, Victorii, Vanesse, Maxxovi a Zare.*

*Ctite si minulosť a skúsenosti tých,
ktorí tu boli pred vami.*

*Tešte sa z prítomnosti a nenechajte si z nej
uniknúť jediný okamih.*

Budte odvážni a verte v budúcnosť.

*Vážte si jeden druhého
a vždy buďte úprimní sami voči sebe.
Azda nájdete svoju spriaznenú dušu.*

*Milujem vás
mama/DS*

Kapitola 1

Šiesteho apríla 1945 nacisti začali evakuovať koncentračný tábor Buchenwald, zriadený na zalesnenom kopci Ettersberg, v blízkosti nemeckého mesta Weimar. Vyhľadzovalí tábor fungoval osem rokov, od roku 1937, a prešlo ním dvestotridsaťosemtisíc väzňov, mužov, žien a detí. Zahynulo tam päťdesiat tisíc Čechov, Poliakov, Francúzov a Nemcov.

Nacisti chceli presunúť všetkých väzňov z tábora ešte pred príchodom Spojencov. Americké vojská sa pohybovali v okolí už dva dni. Pracovný tábor mal vlastné krematórium a ošetrovňu, kde sa na ľuďoch robili zvrátené lekárske pokusy. Stajne premenili na baraky, kde žili väzni. Do jednej stajne sa zmestilo nanajvýš osemdesiat koní, no nacisti do nich natlačili tisícdvesto mužov. Na jednej prični ležali piati. Ďalší blok barakov slúžil pre ženy, ubytovali v ňom až tisíc väzenkýň.

Šiesteho apríla poslali väčšinu väzenkýň do Terezína. Svojho času ho nacisti označovali za modelový tábor a ukazovali ho ako vzor návštevníkom a Červenému krížu. Ženy schopné pohybu vyhнали pešo alebo ich naložili do vlaku. Tie príliš zbadačené nechali v barakoch napospas osudu.

Pokúsili sa odpratať aj čo najviac mužských väzňov. Chceli ich presunúť ďalej do Nemecka alebo poslať do vzdialenejších táborov. Evakuácia pokračovala dva dni. Väzni netušili, aký neradostný údel ich ešte čaká.

Poľský inžinier Gwidom Damazyn strávil v tábore štyri roky. Ôsmeho apríla použil ukrytý krátkovlnný vysielateľ, ktorý zostrojil, a vyslal v morzeovke správu po nemecky a po anglicky.

„Pre Spojencov. Armáde generála Pattona. Toto je koncentračný tábor Buchenwald. SOS. Žiadame vás o pomoc. Chcú nás niekam presunúť. SS nás chce zlikvidovať.“ Damazyn, Konstantin Leonov odoslal rovnakú správu v ruštine.

Odpoveď prišla o tri minúty. „Kz Bu. Vydržte. Ideme vám na pomoc. Štáb tretej armády.“

Len čo dostali povzbudivý odkaz, ruskí väzni vtrhli do strážnych veží so zbraňami, ktoré si ukryli, a zabili strážcov. Ostatní službukonajúci dôstojníci sa radšej okamžite stiahli a utiekli, než aby sa postavili postupujúcej americkej armáde. Po evakuácii zostalo v tábore dvadsaťjedentisíc väzňov a z nich len niekoľko stoviek tvorili ženy.

O tri dni, 11. apríla 1945, vojaci z deviateho práporu 6. obrnenej divízie tretej americkej armády vkročili do Buchenwaldu. Bol to prvý koncentračný tábor oslobodený americkou armádou. Ostatné tábory už oslobodili ruské vojská postupujúce cez Poľsko.

Ešte v ten deň dorazila do Buchenwaldu 83. obrnená divízia. Americkí vojaci neboli pripravení na to, čo tam uvidia. Neveriacky zízajúci kostlivci, vlečúci sa z nohy na

nohu. Polomŕtve bytosti, príliš slabé, aby sa pohli či vstali. Tí, v ktorých zostalo trochu síl, im vyvolávali na slávu a so slzami stekajúcimi po tvári jasali. Ani ich osloboditelia sa nevyhli dojatiu. Väzni sa pokúsili vojakov zdvihnúť na plecia, ale boli na to prislabí. Niektorí umreli vo chvíli, ako Spojenci prišli do tábora, alebo o pár minút na následky hladovania a chorôb, ktoré boli po celé roky ich nepriateľmi spolu s nacistami.

Americkí vojaci vošli do barakov. Naskytl sa im prišer-ný pohľad. Zápach, špina a zaživa hnujúce telá, príliš zoslabnuté, aby sa zdvihli z postele. Ľudské trosky, ktoré ustupujúci Nemci nestihli zlikvidovať.

V hlavnom baraku sa k vojakom potácal vysoký, morbidne vycivený muž a mával rukami. Mal vyholenú hlavu, bol oblečený v roztrhanom, špinavom pásikavom pyžame, cez ktoré mu presvitali rebrá. Vyzeral ani chodiaca mŕtvo-la, jeho vek sa dal len ťažko uhádnuť. Dokrivil k nim so zúfalým výrazom na vyziabnutej tvári.

„Ženy... kde sú ženy... sú všetky preč?“ spýtal sa.

„Ešte nevieme. Nenašli sme ich. Sotva sme prišli. Kde sú?“

Muž ukázal prstom na ďalší barak a vratkým krokom zamieril k nemu.

„Počkajte!“ mladý seržant k nemu natiahol ruku, aby ho zadržal. Zúbožený muž zakopol a vojak ho včas zachytil. „Ako dlho ste bez jedla a vody?“

„Päť dní.“

Seržant pokynul dvom vojakom, ktorí stáli najbližšie, a dal im rozkaz. Starosta neďalekého Langensteinu mal nariadené okamžite dodať do tábora jedlo a vodu. Ďalší dôstoj-

ník už telegrafoval nadriadeným, aby čo najrýchlejšie poslali zdravotnícky personál. „Zavediem vás k ubytovni žien,“ dobrovoľne sa ponúkol oslobodený väzeň, hoci sotva stál na nohách. Dvaja vojaci mu pomohli nastúpiť do džípu. Zdvihli ho ako pierko, nevážil takmer nič, nevšímajúc si zápach, ktorý sa z neho šíril. Z bagandží mu trčali prsty na nohách a podrážky na nich mal úplne zodraté. Vyzul ich z mŕtvolu muža, ktorého zabili nacisti. Nasmeroval ich k ženským barakom. Keď tam prišli, ženy vyzerali ešte horšie ako muži. Vzájomne sa podopierali a tie, ktoré mali dostatok síl, vyšli von z ubytovne a sledovali Američanov, ako prechádzajú táborom. Ktovie, čo ich čaká, no horšie ako to, čím doteraz prešli, to byť nemôže. Niektoré ženy sem premiestnili z iných táborov. Pridelili im hrubú fyzickú prácu. Niektoré sa podrobili nepredstaviteľným lekárskeym experimentom. Mnohé umreli.

Než džíp zastavil pred ženským blokom, väzeň, ktorý vojakom ukázal cestu, vyriekol:

„Som Jakob Stein,“ predstavil sa plynulou angličtinou, s ťažkým nemeckým prízvukom. „Som Rakúšan. Som tu už päť rokov.“ Zastali. Jeden z vojakov zložil Steina z džípu, aby nespadol. Došuchtal sa k dvom ženám a prihovril sa im po nemecky. „Emmanuelle?“ spýtal sa s panikou v hlase, kým vojaci neodtrhali od zúbožených žien zdesený pohľad. Vyzerali na pokraji smrti. „Je preč?“ spýtal sa Jakob a vpadnutá tvár sa mu skrivila obavami. Vojakom napadlo, či žena nebola jeho manželka, ale nahlas nič nevyriekli. Vrhli na ženy súcitný úsmev, aby ich ešte viac nevystrašili.

„Je vnútri,“ chrapľavo vyriekla cez modrasté pery jedna žena a pritiahla si franforce starej prikrývky okolo seba, no

špinavá handra ju sotva mohla zahriať. Oči sa jej leskli od horúčky a triasla sa. Zakopla a zrútila sa do náručia jednému z vojakov, ktorý ju hneď vyložil do džípu.

„Už sme povolali zdravotníkov,“ ubezpečil ju vojak. „Sú medzi nimi aj lekári,“ dodal.

Žena sa pri zmienke o lekároch zachvela a s hrôzou sa od neho odtiahla. Vojak sa začudoval. Nemal odkiaľ vedieť, čo sa v tábore dialo. Otvorená hnisajúca rana, tiahnuca sa po celej dĺžke nohy, bola svedectvom zverstiev páchaných na ľudských bytostiach.

Jakob sa medzitým došuchtal do ženských barakov. Šofér džípu rádiom opätovne požiadal o rýchlu lekársku pomoc pre niekoľko stoviek žien a opísal ich polohu.

Po hodnej chvíli Jakob Stein vyšiel z ubytovne. Na rukách niesol ženu, ktorá vyzerala, akoby mala čochvíľa vypustiť dušu. Niekoľko ráz sa potkol, ale nepustil ju. Nebola väčšia ako dieťa, určite nevážila viac ako dvadsaťpäť kíľ. Jeden z vojakov ju vzal Steinovi z náručia a uložil ju do džípu. Pokúsila sa naňho usmiať, no bola prislabá.

„Bol som si istý, že ťa odviezli preč,“ prihovoril sa jej Jakob po francúzsky so slzami v očiach.

„Nevšimli si ma. Zostala nás tam sotva polovica.“ Pre-sun na Moravu by očividne neprežila, aj cesta vlakom by ju zabila.

„Sú tu Američania,“ utešoval ju Jakob. Žena prikývla a privrela oči. „Všetko bude v poriadku.“

Uprela naňho veľké, zelené oči, nato prebehla zrakom na vojakov. Pery jej zvlnil mierny úsmev. Na vnútornej strane nahého predlaktia mala vytetované identifikačné číslo

ako všetci väzni. V koncentračnom tábore neboli ľuďmi. Boli číslami. Nikoho tam nepovažovali za ľudskú bytosť. Boli určení na likvidáciu. Jakob a Emmanuelle boli obaja Židia. Ona Francúzka, deportovaná s matkou a mladšou sestrou z Paríža. Sestričku zabili hneď po príchode do tábora a matka umrela pred niekoľkými mesiacmi na chorobu. Ženám pred očami vyvraždili rodiny a deti. Nažive nechali len tie dostatočne silné na prácu. Emmanuelle mala špinavé ruky, polámané nechty a špinu za nimi. Pracovala v záhrade a občas sa jej podarilo schovať pre Jakoba zopár zemiakov a repu. Mohli ju za to zabiť.

„Tieto dve ženy potrebujú lekárske ošetrovanie,“ vyriekol vojak vedľa Jakoba, „a vy tiež. Po ostatné prídu o chvíľu nákladiaky. Naši lekári sa o ne postarajú. Poviete im to? Nacisti sú preč. Nikto im viac neublíži.“

Jakob preložil jeho slová do francúzštiny pre Emmanuelle, potom do nemčiny a ruštiny. Hovoril plynule štyrmi jazykmi. Ženy prikývli.

Džíp s Jakobom, Emmanuelle a ďalšou ženou, ktorá medzitým upadla do bezvedomia, zamieril k hlavnej budove. Jakob držal Emmanuelle za ruku. Vojakom neunikol prázdny výraz v očiach väzňov. Zjavne prežili nevýslovné utrpenie, ktorého mieru vojaci sotva tušili a chápali. Obyvatelia tábora nemali síl opísať im to, no boli živým dôkazom, akých surovostí boli nacisti schopní.

Dôstojník odviezol Jakoba a Emmanuelle do zdravotníckeho stanu, ktorý napochytne postavili. Ďalší vojak odniesol dnu zamdlenú ženu. Len čo sa Emmanuelle ocitla pod lekárskeho dohľadom, Jakob odkrival von a uka-

zoval vojakom baraky a ubytovne nemeckých dôstojníkov. Za barakmi sa im naskytol hrôzostrašný výjav. Vojaci zdúpneli. Pred nimi sa týčila kopa nahých mŕtvol. Nacisti ich chceli pred útekem nahádzať do jamy, no nestihli to. Ošetrovatelia začali na nosidlách vynášať chorých a mŕtvych.

Jakob im zo všetkých síl, čo mu zostali, pomáhal a tlmočil im, potom sa vrátil k Emmanuelle. Bola jeho jedinou priateľkou. Jedlo, ktoré preňho kradla, ho držalo pri živote. V tábore platilo len jedno pravidlo. Prežiť. Mať priateľa bolo vzácnosťou, najmä ak išlo o ženu. Bola odvážna a ochotná mu pomôcť, kedykoľvek to šlo. Raz ju pri tom takmer prichytili. Dozorca ju podozrieval, že si do vrecka schovala zemiak. Pustila ho na zem. Bol malý a zhnitý. Dozorca sa tým nechcel zaoberať, len ju zozadu šľahol po krku a viac si ju nevšímal. Keď skončila prácu, zemiak znovu zdvihla zo zeme. Zdravotník sa spýtal, ako sa volá. Jakob odvetil:

„Emmanuelle Bergerová. Má dvadsaťtri rokov. Je z Paríža. Strávila tu takmer dva roky.“

„Je to vaša sestra?“

„Nie, som Rakúšan. Sme priatelia.“

Mladý lekár prikývol a poznačil si to. Čakalo ich vy písať viac ako dvadsaťjedentisíc lekárskeho záznamov, ale ľudia z Červeného kríža im pomôžu. Zároveň budú vyhľadávať stratené rodiny tých, čo prežili. Bohužiaľ, oslobodení väzni stále umierali. Pre mnohých prišli Američania neskoro, pre iných, ako Emanuelle, práve včas. Jedna z jej spoluprotieliek umrela počas lekárskeho vyšetrenia.

Na druhý deň, 12. apríla, prevzala 80. divízia americkej pechoty kontrolu nad táborom. Na naliehavé volanie 83. divízie zdravotnícky personál dorazil už deň predtým. Naspytol sa im príšerný pohľad na tábor plný polomŕtvych ľudských trosiek, ktorých život visel na vlásku. Ťažko si vedeli predstaviť, ako sa im podarilo prežiť. S vyslobodenými väzňami mnohých národností komunikovali prostredníctvom tlmočníkov. S dorozumievaním im po zbežnej lekárskej prehliadke pomáhal aj Jakob.

Na druhý deň dorazili tímy reportérov a všetko fotografovali. Jeden tím natočil krátky dokumentárny film o oslobodených väzňoch, neodškriepiteľnom dôkaze nacistickej krutosti. Toto neboli vojnoví zajatci, hoci aj s nimi sa zaobchádzalo neospravedlivo, ale civilisti, ktorých sem deportovali z celej Európy a uväznili. Armáda už vedela o existencii ďalších podobných táborov, ale Buchenwald bol prvý, ktorý videli na vlastné oči.

Starosta Langensteinu dal podľa rozkazu do tábora priviezť potraviny a vodu, ktoré zdravotnícky personál a dobrovoľníci z Červeného kríža podelili medzi väzňov. Museli byť opatrní, príliš veľké množstvo jedla by vyhladovaných ľudí mohlo zabiť, keby ho zjedli prirýchlo. Vojaci pochovali mŕtvolu, ktoré nebolo možné identifikovať inak len podľa čísla, hoci v kancelárii v tábore našli starostlivo vedené záznamy, ktoré nacisti nestihli pred útekem zničiť. V baraku slúžiacom ako ošetrovňa našli rozsiahle zápisy o experimentoch, ktoré sa rozhodli podrobnejšie preskúmať neskôr. Prvoradou úlohou bolo ošetriť väzňov a čo najviac ich zachrániť. Počas prvých dní mnohí umreli, ale mladší a húževnatejší, ktorým

dali jedlo a lieky, už boli z najhoršieho vonku. Generál Patton osobne navštívil tábor. Dobrovoľníci z Červeného kríža a filmových štábov dorazili v hufnom počte. Okamžite sa zriadili poľné nemocnice.

Emmanuelle im povedala, že má dvadsaťtri rokov a jediná z rodiny prežila. Jakob mal dvadsaťpäť. Nacisti vyhľadali celú jeho rodinu. Starých rodičov a dve mladšie sestry zastrelili po príchode do tábora a rodičia nevydržali drsnú ťažkú prácu, umreli o niekoľko mesiacov.

Počas nasledujúcich dní vojaci odviezli najhoršie prípady do vojenských nemocníc a zopár pacientov do miestnych nemocníc. Zvyšok napokon premiestnili do zariadení zriadených Červeným krížom, ktorého členovia im pomáhali s návratom do vlasti alebo pátrali po príslušníkoch ich rodín v iných táboroch, ktoré Spojenci oslobodili. V každom tábore boli podmienky rovnako desivé ako v Buchenwalde. Väzňov, ktorí prišli o domov a nemali sa kam vrátiť, označili ako *vysídlené osoby*. Niektorí chceli odísť do Palestíny, ale čakal ich zdĺhavý proces. Odchod z Nemecka sťažovali kvóty pre príjem prisťahovalcov do iných krajín, vrátane Spojených štátov.

Jakob s Emmanuelle požiadali o umiestnenie do azylového domu niekoľko kilometrov od tábora, zriadeného armádou pre tých, ktorí prežili koncentračný tábor. Emmanuelle sa v novom odeve, ktorý dostala, konečne podobala na ženu a nie na dieťa na smrteľnej posteli, hoci ešte nebola úplne zdravá. Radu pred Červeným krížom sa vyhli. Reunifikácia sa ich netýkala, nehľadali nikoho a nemali sa ku komu vrátiť domov. V azylovom dome strávili mesiac. Dozvedeli

sa, že Americká židovská humanitárna organizácia ponúka ľuďom možnosť presídliť sa. Mnohí americkí sponzori boli ochotní zaplatiť cestu a pomôcť im nájsť si v Spojených štátoch prácu. Prísťahovalectvo do Spojených štátov komplikovali kvóty. Vojnová rada pre utečencov, zriadená v roku 1944, spolupracovala s utečeneckými organizáciami, ktoré poskytovali podporu obetiam koncentračných táborov pri hľadaní nových domovov všade vo svete.

Raz popoludní si Jakob s Emmanuelle užívali májové slnečné lúče a zhovárali sa o budúcnosti. Nemali predstavu, kam pôjdu a čo budú ďalej robiť. Vojna v Európe sa skončila pred týždňom a Jakoba vo Viedni nič nedržalo. Pri deportácii vzali jeho rodine všetko. Peniaze, rodinnú banku, domov aj zámoček pri Salzburgu, ktorý bol ich majetkom dvesto rokov. Nemal nič. Po pripojení Rakúska k Nemecku ho ako Žida vyhodili z vysokej školy a otca donútili odovzdať ich banku do rúk ríši. Jakob zostal na svete sám ani prst. Do Viedne sa nechcel vrátiť, žil by v popole všetkého, čo stratil.

Emmanuelle stratila z materiálnej stránky oveľa menej. Otec jej umrel ešte v detstve. Matka pracovala ako krajčírka v známom módnom salóne v Paríži a privyrábala si domácim šitím, pri ktorom jej Emmanuelle často pomáhala. Jej matka prišla o prácu krátko pred deportáciou, súkromní klienti odchádzali jeden za druhým. Príliš sa báli dať jej robotu, veď bola Židovka. Susedia, celoživotní priatelia, ich udali gestapu a s povolením policajnej prefektúry si byt Bergerovcov privlastnili. Emmanuelle nechcela nikoho z nich viac vidieť. Už nemala domov, nebolo kam sa vrá-

tiť. Paríž už nikdy nechcela vidieť. V azylovom dome však nemohli zostať naveky. Napokon sa niekde musia usadiť.

„Naozaj sa nechceš vrátiť do Paríža?“ uistoval sa Jakob. Emmanuelle si vychutnávala slniečko, zababušená v širokom vlnenom šále. Ešte pôsobila vyziabnuto a takmer stále sa triasla od zimy. Jakob pofajčieval cigaretu, ktorú dostal od vojakov. Američania boli k oslobodeným väzňom veľmi štedrý, dávali im jedlo a cukríky.

Zavrtela hlavou. „Načo? To naši susedia nás udali Nemcom kvôli bytu, pretože bol väčší než ich. Myslíš, že mi ho vrátia späť?“

Jakob nadvihol obočie a odfrkol. Mnohí Rakúšania urobili to isté. Zradili Židov, ktorých poznali celý život. Židov ako jeho rodina, ktorí boli pilierom spoločnosti. Chamtivosť a žiarlivosť dali davu hybnú silu páchať zlo bez výčitiek svedomia, čo by v civilizovanom svete a vyspelých mestách bolo nemysliteľné. Byť Židom sa za noc stalo rozsudkom smrti. Jeho rodina, podobne ako Emmanuellina, nebola nábožensky príliš aktívna, jednako však boli Židia.

„Možno by sme mohli ísť do Ameriky,“ opatrne nadhodil po francúzsky Jakob.

Emmanuelle s vydeseným výrazom zavrtela hlavou. „Čo by som tam robila? Nikoho tam nepoznám, nehovorím po anglicky. Nezoženiem tam prácu.“

„Ľudia z Červeného kríža vravia, že sponzori nám pomôžu nájsť bývanie a prácu a postarajú sa o nás dovtedy, kým to nedokážeme sami.“

„Chcem zostať vo Francúzsku, len nie v Paríži. Odídeš do Ameriky aj bezo mňa?“ spýtala sa smutne. Jakob bol jej

jediným priateľom a staral sa o ňu. Boli nerozluční. Americkí vojaci si Jakoba Steina vážili. Pomáhal, kde mohol, a zhováral sa s nimi v ich materinskom jazyku.

„Neviem,“ odvetil. „Nikoho tam nepoznám, no tu nemám príčinu zostávať. Netuším, akú prácu by som si mohol nájsť. Po univerzite som mal pracovať v našej banke. Nevieť, čo by som mohol robiť, keď som nedokončil školu.“

„Po lýceu som už ďalej neštudovala. Neučila som sa veľmi dobre,“ dodala zahanbene. „Viem len šiť.“

„Budeš teda šiť,“ ubezpečoval ju Jakob. „Ako krajčírka nemusíš hovoriť po anglicky.“

Emmanuelle súhlasne pokývala hlavou. Amerika v nej aj naďalej vzbudzovala strach, navyše bola prídaleko. Nikdy nesnívala o tom, že by sa tam usadila. Jej ušiam to znelo skôr ako nočná mora, hoci americkí vojaci k nej boli milí a úctiví. Aj Jakob si s nimi rozumel.

Obaja za posledný mesiac nabrali viac síl a vystrábili sa z chorôb. Emmanuelle vďaka zdravej a pravidelnej strave trochu pribrala, hoci jej žalúdok spočiatku protestoval. Nebol zvyknutý prijímať tak často potravu a dosť ju boľieval, rovnako ako Jakoba. Jeho telo sa však dožadovalo výdatného pokrmu a on si ho naplno doprial. Vždy býval vysoký a štíhly, prírastok na váhe na ňom nebol natoľko vidieť, ale jeho tvár už nevyzerala taká vycivená a oči mal menej vpadnuté. Vlasy mu trošku podrástli a mal tmavú pokožku.

Emmanuelle začali na vyholenej hlave rásť jemné plavé, takmer detské kučery. Prežitie útrapy na oboch zanechali stopy. Unikli smrti, ale čakala ich ešte dlhá cesta k úpl-

nému zotaveniu. Jakobove ťažkosti s chodidlami spôsobili opakujúce sa omrzliny z bagandží, ktoré mu padali z nôh, mali diery v podrážkach a vyliezali mu z nich prsty. Červený kríž aj armáda poskytli väzňom oblečenie. Nesedelo im poriadne a niektoré kúsky vyzerali čudne, ale bolo čisté a teplé. Zavšivavené a neznesiteľne páchnuce väzenské mundúry museli spáliť. Kiežby sa dali spáliť aj spomienky na pach barakov, potu tiel tisnúcich sa k sebe a na desivý pohľad na mŕtvolky nakopené vonku jedna na druhej, kým ich nepochovali.

Emmanuelle každú noc trpela nočnými morami. Jediný Jakob chápal, čo ich vyvoláva. Vojaci síce videli Buchenwald na vlastné oči, ale v skutočnosti netušili, aké zločiny nacisti v tábore páchali. Bolo to peklo na zemi a väzni sa veľa rás modlili, aby radšej umreli, než zakúsili útrapy ďalšieho dňa. Emmanuelle to vydržala dva roky a Jakob päť. Nevedeli, kto sa dožije rána a koho nájdú na prični vedľa seba mŕtveho.

Jakob a Emmanuelle znovu zašli za pracovníčkou Červeného kríža a zisťovali, aké majú možnosti. Mohli si vybrať návrat do vlasti, ale okrem zlých spomienok na posledné chvíle pred deportáciou im tam nezostalo nič. Pred deportáciou do Buchenwaldu strávili Emmanuelle s matkou a so sestrou tri mesiace na štadióne a Steinovci vyčkávali mesiace v cele predbežného zadržania mimo Viedne.

„Prostredníctvom Americkej humanitarnej organizácie, o ktorej som vám už hovorila, sme pre vás našli sponzorov. Vojnová rada pre utečencov sa všemožne snaží pomáhať vysídleným osobám. Jedného sponzora máme

v Chicagu a ďalšieho v New Yorku,“ prihovorila sa im mi-
lo zamestnankyňa Červeného kríža. Nezmenila sa o tom,
že väčšina sponzorov má vplyvné známosti na vysokých
miestach a dokážu obísť červenú pásku a kvóty.

„Máme šancu dostať sa spolu do jedného mesta alebo
mať rovnakého sponzora?“ opatrne sa spýtal Jakob. Ne-
myslel si, že sa Emmanuelle bez neho nezaobíde, ale vedel,
že do Ameriky sama nikdy neodíde. Odvážna mladá že-
na prežila tie najhoršie hrôzy, aké si nik ani len nedokáže
predstaviť, no bála sa prejsť cez Atlanik do nového domova.

„Ste manželia?“ spýtala sa žena.

Jakob zavrtel hlavou. „Nie, sme priatelia.“

„To nepôjde. Len manželské páry môžu zostať spolu.
Slobodných zapíšeme jednotlivo, profily uchádzačov pred-
ložíme sponzorom a tí si spomedzi nich vyberú. Kam sa
uchádzači dostanú, nevieme ovplyvniť. Majú vlastné a prís-
ne predpisy. Väčšina z týchto mecenášov pomáha ľuďom
v núdzi dobrovoľne na základe svojho vierovyznania,“ vy-
svetľovala. „Máme sponzorov v rozličných mestách a spolu-
pracujeme s humanitárnymi organizáciami v Chicagu, Los
Angeles a Bostone. Máte niekde tam príbuzných?“

Obaja pokrútili hlavou. „Žiadnych. Máme len jeden
druhého.“ Nemali dokonca ani pasy. Občianstvo v ich vlas-
ti im ako Židom zrušili, ale Spojené štáty americké by im
vystavili nové pasy, ak americkí občania za nich prevezmú
zodpovednosť. Žena im podala letáky s informáciami. Po-
ďakovali jej a vyšli von. Potrebovali sa o tom pozhovárať.

„Naveky tu nemôžeme zostať,“ pripomenul Jakob Em-
manuelle. Skôr či neskôr sa musia rozhodnúť, kde sa usa-